TEISĖS Į GERĄ ADMINISTRAVIMĄ (ATSAKINGO VALDYMO PRINCIPO) SAMPRATOS DOKTRININIAI ASPEKTAI BEI ĮGYVENDINIMO PAVYZDŽIAI APLINKOS APSAUGOS TEISĖJE

Jurgita Paužaitė-Kulvinskienė, LL.M
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Konstitucinės ir administracinės teisės katedros lektorė
socialinių mokslų (teisės) daktarė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 78
El. paštas: pauzaite@gmx.de

Straipsnyje analizuojama viena iš „jauniausių" Lietuvos konstitucinėje ir administracinėje teisėje vartojamų kategorijų – teisė į gerą valdymą (administravimą), keliamas klausimas, ar šios teisės turinį sudarantys elementai gali būti suprantami kaip atsakingo valdymo principo atitikmuo. Europos Sąjungos teisinėje erdvėje, konkrečiai Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje, įtvirtinta teisė į gerą valdymą (administravimą). Lietuvos konstitucinės ir administracinės teisės doktrinoje, darant įtaką Konstitucinio Teismo jurisprudencijai, vartojamas atsakingo valdymo principas; straipsnyje pateikiamas teisės į gerą valdymą (administravimą) kilmė, jos sampratos doktrininis pagrindimas, analizuojant svarbiausius Lietuvos administracinės teisės šaltinius, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo bei administracinių teismų jurisprudenciją. Teisės į gerą valdymą (admnistravimą) turinį sudarančių administracinių procedūrinių teisių (teisės būti išklausytam, teisės į pagrįstą sprendimą per tinkamą laiką ir kt.) turinys analizuojamas pateikiant pastarųjų metų administracinių teismų nagrinėtas bylas aplinkos apsaugos srityje, kuriose teismai vertino teisės į gerą valdymą (administravimą) reikalavimų laikymąsi ir sprendė, ar jų laikomasi.

Im Artikel ist eine der "jungsten" Kategorien des litauischen Verfassungs- und Verwaltungsrechts – das Recht auf gute Verwaltung, als der Prinzip des verantwortlichsvollen Verwalten, zu analysieren. Im Bereich des Europäischen Rechts, im Artikel 41 des Grundrechtscharta, ist das Recht auf gute Verwaltung festgelegt, das als das Prinzip des verantwwortlichsvollen Verwalten in der Rechtsprechung des litauischen Verfassungsgerichts auszulegen ist. Die das Recht auf gute Verwaltung bestimmende Verfahrensrechte (das Rechts auf Akteneinsicht, das Recht auf ein faires Verwaltungsverfahren und etc.) wurden aufgrunde der Rechtssprechung der letzten Jahren der litauischen Verwaltunsggerichten im Bereich des Umweltrechts analysiert.

Įvadas

Šio straipsnio tikslas – paanalizuoti teisės į gerą valdymą sampratos doktrininius klausimus. Kokia teisės į gerą valdymą samprata yra įtvirtinta Europos pagrindinių teisių chartijoje, kaip ir kokia apimtimi šis administracinės teisės institutas yra perkeliamas į nacionalines konstitucinės bei administracinės teisės sistemas. Su kokiomis problemomis susiduria teismai, nagrinėdami administracines bylas aplinkos apsaugos srityje, vertindami teisės į gerą valdymą rei-

kalavimų laikymąsi. Straipsnyje, remiantis loginės analizės ir aprašomuoju metodais, tiriama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo bei administracinių teismų praktika, pagrindiniai administracinės teisės šaltiniai, susiję su keliama problema. Analizuojama pastarųjų metų Lietuvos administraciniuose teismuose nagrinėtų bylų, kuriose buvo keliamas teisės į gerą valdymą užtikrinimo aplinkos apsaugos srityje klausimas, praktika.

I. Teisė į gerą administravimą (valdymą): naujovė ar pamiršta tiesa?

1. Teisės į gerą administravimą samprata

Teisė į gerą administravimą (valdymą), kaip teisinė kategorija, nėra nacionalinis mūsų teisės „produktas“. Šios kategorijos importavimas į nacionalinę teisės sistemą yra vienas iš Europos Sąjungos teisės įtakos nacionalinei teisei [1], konkrečiai konstitucinei ir administracinei teisei, pavyzdžių. Europos Sąjungos teisės kontekste teisė į gerą administravimą tiesiogiai kyla iš Pagrindinių teisių chartijos [2] 41 straipsnio.

Literatūroje [3] skirtini du teisės į gerą administravimą aspektai. Viešojo administravimo srityje vartojama politologinė teisės į gerą administravimą (valdymą) vadinamoji *good governance* koncepcija. O teisės terminijoje įtvirtinta grynai teisinė kategorija – subjektinė teisė į gerą administravimą (valdymą), arba objektyvusis gero administravimo (valdymo) principas, vadinamas *good administration*.

Europos šalių teisėje įsitvirtinusi gero valdymo samprata siejama su administracinės teisės kategorija, o ne su politologine gero valdymo samprata [4]. Žinoma, teisė į gerą administravimą nėra atsiejama nuo vykdomosios valdžios veiklos. Teisė į gerą administravimą ar gero valdymo principas yra susiję su vykdomosios valdžios struktūra bei personalu, tačiau geras valdymas nėra identiškas politinei vykdomosios valdžios veiklai ir gali būti įgyvendinamas visoje viešojo administravimo veikloje (tiek vidaus administravimo, tiek administracinių paslaugų teikimo, administracinio reglamentavimo).

Politologinis teisės į gerą valdymą aspektas sietinas su viešojo administravimo srityje įsitvirtinusia *good governance* koncepcija, kurią nulėmė Europos Komisijos vykdomos viešojo administravimo sektoriaus optimizavimo reformos. Dar 2000 metų pradžioje Europos Komisija sudarė *Good Governance* darbo grupę [5], kuri turėjo parengti koncepciją, kaip reformuoti vykdomosios valdžios įgyvendinimą (valdymą) Europos Sąjungoje. Šios darbo grupės veiklos rezultatas – 2001 m. liepos 25 d. išleista Europos valdymo baltoji knyga [6], kurioje susisteminti pasiūlymai, kaip reformuoti Europos valdžios įgyvendinimą. Šios knygos pagrindinis tikslas – sukurti aiškias ir skaidrias žmogaus ir valdžios santykių įgyvendinimo struktūras, įtraukti visuomenės atstovus dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose ir aiškiai nustatyti valdžios institucijų funkcijų įgyvendinimą bei atsakomybę. Europos valdymo baltoji knyga neteikia jokių Europos Sąjungos sutarčių pakeitimo ar papildymo pasiūlymų. Visi joje

suformuluoti pasiūlymai gali būti įgyvendinti esamomis teisinėmis priemonėmis. Geras valdymas (*good governance*), baltosios knygos autorių nuomone, remiasi penkiais pagrindiniais principais: viešumas, dalyvavimas priimant sprendimus, atsakomybė, efektyvumas ir tolerancija. Pažymėtina, jog Europos valdymo baltojoje knygoje kaip politinės valios rezultatas suformuluoti gero valdymo (*good governance*) principai yra skirti labiau ne teisiniam žmogaus ir valdymo institucijų santykiui reglamentuoti, o tai vertintina kaip žmogaus ir valdžios santykių politiniai aspektai, kurie, be abejo, turi įtakos ir teisei į gerą administravimą (*good administration*).

2. Teisės į gerą administravimą (valdymą) turinys

Antrasis teisės į gerą administravimą (valdymą) aspektas yra teisinis. Turima omenyje grynai teisinė kategorija, subjektinė teisė į gerą administravimą arba objektyvųjį atsakingo valdymo principą, *good administration*. Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje įtvirtinta teisinė kategorija „teisė į gerą administravimą“:

1. Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai jo reikalus tvarkytų nešališkai, teisingai ir per kuo trumpesnį laiką.
2. Ši teisė apima:
   a) kiekvieno asmens teisę būti išklausytam prieš taikant bet kokią individualią jam nepalankią priemonę;
   b) kiekvieno asmens teisę susipažinti su savo byla, laikantis teisėto konfidencialumo ir profesinio bei verslo slaptumo;
   c) administracijos pareigą pagrįsti savo sprendimus.
3. Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjunga pagal valstybėms narėms bendrus teisės principus atlygintų jam žalą, kurią atlikdami savo pareigas padarė Sąjungos institucijos ar jų tarnautojai.
4. Kiekvienas asmuo gali kreiptis į Sąjungos institucijas viena iš kalbų, kuria surašyta ši konstitucija, ir ta pačia kalba gauti atsakymą.

Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje įtvirtinta teisė į gerą administravimą nustato tam tikrus individo ir valdymo subjekto teisinių santykių modelius [7]:

Pirma – administracinių sprendimų priėmimo modelis, kuris apima atskiras teises į tinkamas administracines procedūras.

Antra – pažeistų teisių gynimo modelis, kuris apima teisę į žalos atlyginimą.

Trečia – komunikacijos modelis, kurio pagrindas yra teisė kreiptis nacionaline kalba.

Atkreiptinas dėmesys į administracinių sprendimų priėmimo modelį. Remiantis teisės į gerą administravimą turinio gramatiniu aiškinimo metodu lietuviškame variante 41 straipsnio 2 dalyje baigtiniu sąrašo principu išvardytos teisės, kurias apimtų teisė į gerą administravimą. Skirtingai nei vokiškame (*insbesondere*) ar prancūziškame (*notament*) 41 straipsnio 2 dalies variante įtvirtinta, jog „ši teisė apima įskaitant“ išvardintas teises (pabraukta autorės). Susidaro įspūdis, jog vokiškame ir prancūziškame 41 straipsnio 2 dalies variante nėra išvardytas baigtinis atskirų teisių, kurias apimtų teisė į gerą valdymą, sąrašas, o lietuviškame sutarties variante pateiktas baigtinis teisių sąrašas.

Kaip vientisa konstrukcija teisė į gerą administravimą Europos Sąjungos teisinėje erdvėje iš dalies yra naujiena, tačiau pagal savo turinio komponentus tai yra moderniosios administracinės teisės institutai, įtvirtinti daugumos Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinėse administracinės teisės doktrinose.

Analizuojant Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje numatytas teises kyla klausimas, ar logiška jas sujungti į vientisą naują pozityviosios teisės konstrukciją – „teisę į gerą administravimą“. Nors ši konstrukcija ir pavadinta teise į gerą administravimą, tačiau abejotina, ar tai būtų procesinės subjektinės teisės atitikmuo, kokia yra, pavyzdžiui, teisė į teisminę gynybą. Be to, pagal Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnį teisė į gerą administravimą apimtų tiek subjektines teises administracinėse procedūrose, tiek teisminio pobūdžio subjektines teises, pavyzdžiui, kai sprendžiamas žalos atlyginimo klausimas. Be to, teisė į gerą administravimą nėra subjektinio pobūdžio teisė, nes ją atitinkančios pareigos kyla ne kitam asmeniui, bet Europos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ar organams kaip viešosios teisės subjektams. Atkreiptinas dėmesys, jog Europos Sąjungos institucijomis, įstaigomis ar organais laikomi ir nacionalinių Europos Sąjungos valstybių narių viešojo administravimo subjektai, tais atvejais, kai jie tiesiogiai įgyvendina Europos Sąjungos teisę.

Pagal savo turinį teisė į gerą administravimą yra teisės į tinkamas ir efektyvias (*faires*) administracines procedūras atitikmuo, o jos sudedamųjų elementų (teisė būti išklausytam, teisė gauti informaciją, teisė susipažinti su bylą, teisė apskųsti sprendimą) kilmė yra procesinio pobūdžio, nes šios teisės visų pirma būdingos teismo procesui. Teisė į gerą administravimą yra lemiama procesinės teisės ir pirmiausia Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies ir 13 straipsnio koncepcijų perkėlimo į administracines procedūras.

Darytina išvada, jog teisės į gerą administravimą sudedamieji elementai kaip atskiros procedūrinės teisės galiojo tiek iki Pagrindinių teisių chartijos, tiek iki Lisabonos sutarties priėmimo, tiek ir toliau galios, neatsižvelgiant į pastarosios sutarties politinę ir teisinę ateitį. Jos galioja kaip *acquis communautaire* [8] ne tik Europos Sąjungos institucijų atžvilgiu, bet ir Europos Sąjungos valstybių narių administracinėse teisės doktrinose. Tiesa, Lietuvos konstitucinės ir administracinės teisės srityje kaip vientisa konstrukcija teisė į gerą administravimą nėra įtvirtinta nei Konstitucijoje, nei pagrindiniuose administracinės teisės šaltiniuose, tačiau jos sudedamieji elementai įtvirtinti tiek pozityviojoje teisėje, tiek Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo bei administracinių teismų jurisprudencijoje. Teisei į gerą administravimą turi tiesioginę įtaką konstitucinė teisė, kuri lemia dinamišką administracinės teisės vystymąsi, pavyzdžiui, teisė būti išklausytam bei teisė gauti informaciją. Tiek Europos Sąjungos teisės įtaka, tiek Konstitucinio Teismo pozicija lėmė, jog teisė į informaciją būtų garantuota tiek aplinkos apsaugos, tiek teritorijų planavimo, tiek kitose ūkio valdymo srityse.

II. Teisė į gerą administravimą, kaip atsakingo valdymo principas, Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje

1. Atsakingo valdymo principo kilmė ir vieta konstitucinių principų sistemoje

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje aptinkama kategorija ne teisė į gerą administravimą (valdymą), bet atsakingo valdymo principas. Konstitucinis Teismas dar 2004 metais trijuose aktuose pripažino, jog Lietuvos Respublikos Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas [9], nors pačiame konstitucijos tekste *expressis verbis* tokios sąvokos nėra. Vienas iš pirmųjų nutarimų, kuriame remiamasi šiuo principu, 2004 m. liepos 1 d. Konstitucinio Teismo nutarimas dėl Seimo narių darbo apmokėjimo [10] bei 2004 m. lapkričio 5 d. išvada dėl Seimo rinkimų įstatymų [11]. Šiuose Konstitucinio Teismo aktuose pirmą kartą ir nedviprasmiškai buvo konstatuota, jog atsakingo valdymo principas turi konstitucinio lygmens statusą.

Atsakingo valdymo principas tiesiogiai susijęs su Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, taip pat su šio straipsnio 2 dalies nuostata, kad valdžios galias riboja Konstitucija. Ši sąsaja įžvelgiama jau 1999 metais, kai Konstitucinis Teismas yra nagrinėjęs teisinės valstybės principą ir jo kontekste konstatavęs, kad valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kad piliečiai turi teisę kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus, taip pat garantuojant piliečiams galimybę ginti savo teises teisme, teisės aktuose reglamentuojant piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt. Taigi, iš šio nutarimo galima atsekti atsakingo valdymo principo elementus.

Atsakingo valdymo principo kilmė pagal Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimą [12] remtųsi nuostata, jog net ir tiesiogiai Konstitucijos tekste neįtvirtinti principai gali būti išvedami iš Konstitucijos dvasią išreiškiančios konstitucinio teisinio reguliavimo visumos bei iš Konstitucijos prasmės.

Kitas Konstitucinio Teismo žingsnis, pagrindus šio konstitucinio principo kilmę, integruoti atsakingo valdymo principą į bendrą konstitucinių principų sistemą [13]. Tai buvo padaryta, plėtojant konstitucinio teisinės valstybės principo turinį. Pabrėžtina, kadangi teisinės valstybės principas itin talpus konstitucinis principas, apimantis daug įvairių susijusių imperatyvų, jo turinys yra atskleistinas atsižvelgiant į įvairių kitų konstitucinių principų, kaip antai: atsakingo valdymo, valdžios galių ribojimo ir valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms ir kitų principų turinį.

2. Atsakingo valdymo principo turinys

Po tokios įžangos ir siekių suteikti atsakingo valdymo principui konstitucinį rangą antrasis etapas – sukonkretinti atsakingo valdymo principo turinį. Deja, iki šiol neturima ypač gausios Konstitucinio Teismo praktikos, kuria būtų galima remtis, aiškinant atskirų atsakingo valdymo principo elementų turinį, tačiau Konstitucinio

Teismo daroma įtaka aiškinant ir taikant šio principo turinį administracinėje teisėje aiškėja.

Pažymėtina, kad iš Konstitucinio Teismo jurisprudencijos aiškiai negalima nustatyti, ar šio principo turinys bus aiškinamas kaip teisių į tinkamas administracines procedūras visuma, ir kiek bus atsižvelgiama į galimą teismo proceso įtaką atskiroms administracinėms procedūrinėms teisėms. Pirmosios gairės nubrėžtos 2006 m.gegužės 31 d. cukraus kvotos byloje [14] bei 2008 m. birželio 30 d. valstybės paskolos byloje [15], kuriose nagrinėtas valstybinis ūkinės veiklos reguliavimas bei tokio reguliavimo ribos, kiek jos nepažeidžia Konstitucijos 46 straipsnio, kuriame įtvirtinti konstituciniai ūkinės veiklos pagrindai. Konstitucinis Teismas šių konstitucinių bylų kontekste pabrėžė, jog vykdomosios valdžios veikloje, kitaip tariant, viešojo administravimo veikloje turi būti paisoma nustatytų šių valstybės valdžios institucijų įgaliojimų bei iš Konstitucijos kylančių tinkamo teisinio proceso reikalavimų. Tiesa, tinkamo teisinio proceso reikalavimai nesukonkretinti, tačiau iš bylos esmės tai sietina pirmiausia su viešojo administravimo procedūromis, o ne su teisminės valdžios veikla.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstituciniu teisinės valstybės principu turi būti vadovaujamasi ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant [16], įskaitant ir atsakingo valdymo principo taikymą, įgyvendinant valstybinę valdžią. Tiesa, pabrėžtina, jog pirmiausia Konstitucinis Teismas pažymėjo šio principo laikymosi būtinybę įstatymų leidžiamosios valdžios veikloje [17], tačiau po to įtvirtintas reikalavimas taikyti šį principą ir vykdomosios valdžios veikloje [18], įskaitant ir Lietuvos Respublikos Prezidento veiksmus [19].

Konstitucinis Teismas, aiškindamas atsakingo valdymo principo turinį, neapsiriboja procedūrinėmis teisėmis, kurios yra numatytos pagal Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnį. Atsakingo valdymo principas apimtų ir kitus konstitucinius principus bei susijusias subjektines teises: konstitucijos viršenybės bei teisėtumo principus (Konstitucijos 5 ir 7 str.), diskriminacijos draudimo ir nešališkumo principą (Konstitucijos 29 str. 1 d.), valdžios įstaigos tarnauja žmogui (Konstitucijos 5 str. 3 d.), teisė kritikuoti ir apskųsti sprendimus (Konstitucijos 33 str. 2 d.), teisė kreiptis teisminės gynybos (Konstitucijos 30 str. 1 d.), teisė į žalos atlyginimą (Konstitucijos 30 str. 1 d.), valstybinės kalbos vartojimo principas (Konstitucijos 14 str.).

Darytina išvada, jog Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas atsakingo valdymo principą aiškina ir konkretina konstitucinio teisinės valstybės principo kontekste, tuo suteikdamas šiam principui platesnę prasmę nei Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje įtvirtintos kategorijos – teisės į gerą administravimą (valdymą) turinys.

III. Teisės į gerą valdymą taikymo pavyzdžiai aplinkos apsaugos teisės srityje

Šioje dalyje apsiribojama teisės į gerą valdymą taikymo pavyzdžių analize administracinėse aplinkosaugos teisės procedūrose, nenagrinėjant komunikacijos ir žalos atlyginimo klausimų.

Teisė į tinkamas administracines procedūras, kaip vienas iš teisės į gerą valdy-

mą aspektų, nėra aiškiai įtvirtinta Viešojo administravimo įstatyme (toliau – VAĮ) [20], tačiau atskiros jos sudedamosios dalys yra tiek VAĮ, tiek specialiose aplinkosaugos teisės aktų normose. Viešojo administravimo institucijos nešališkumas, kurį garantuotų institucijos vidinė struktūrinė sandara (pvz., valstybės tarnautojų paskyrimas), bei greitos ir tinkamos administracinės procedūros daugelyje naujųjų Europos Sąjungos valstybių narių buvo priešpriešinama viešajam interesui, kuris buvo kelrodis kiekvienoje viešojo administravimo subjekto veikloje. Vis dėlto demokratinėje valstybėje, neneigiant viešojo intereso svarbos, šio tikslo siekimas konkretinamas būtent per tinkamas viešojo administravimo procedūras, kuriose dalyvauja nešališkas valstybės tarnautojas, garantuojant atitinkamas teises kitai šaliai.

Teisės į tinkamas administracines procedūras procesinė garantija yra ABTĮ [21] 89 straipsnio 1 dalies 3 punktas, kuriame nustatyta, jog viešojo administravimo aktas ar veiksmas yra neteisėtas, jeigu jį priimant buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą ir sprendimo priėmimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad ABTĮ 89 straipsnio 1 dalies 3 punkte kalbama tik apie „pagrindines“ procedūras. Kvalifikuojantis pagrindinių procedūrų požymis – taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą ir sprendimo priėmimą. Taigi, ne bet koks procedūrų pažeidimas bus pripažintas neteisėtu viešuoju administravimu, o tik pagrindinių procedūrų pažeidimas [22]. Panagrinėkime atskiras subjektinės teises, kurios priklauso asmeniui administracinės procedūros vykdymo eigoje.

1. Asmens teisė būti išklausytam

Asmens teisė būti išklausytam reiškia, jog viešojo administravimo subjektas turi pareigą sudaryti sąlygas asmeniui gauti informaciją, kuri reikalinga sprendimui priimti. Nenuostabu, kad šiai teisei taikyti administracinėse procedūrose turėjo įtakos teismo procesas. Šios teisės įvedimas viešojo administravimo procedūrose yra tik dar vienas pavyzdys, jog keičiasi etatistinio administracinio (valdymo) teisinio santykio samprata, kur viešojo administravimo subjektas yra valdytojas, o asmuo – valdymo objektas. Įsitvirtina nauja valdymo santykio samprata, jame valstybės pareigūnas ir besikreipiantis asmuo dalyvauja kaip du lygiaverčiai subjektai [23].

Teisės būti išklausytam principas yra pažeidžiamas, kai pareiškėjui nesuteikiama teisė gintis, pateikti žodinius ar rašytinius paaiškinimus. Pavyzdžiui, Gyvosios gamtos apsaugos inspekcijos surinkti įrodymai, patvirtinantys, kad padaryti medžioklės plotų vienetų naudojimo pažeidimai bei jų nenurodymas savo sprendime ar nepridėjimas prie sprendimo yra šios teisės pažeidimas [24].

Teisės būti išklausytam principo pažeidimai teismų praktikoje buvo dažnai konstatuoti administracinėse procedūrose dėl medžioklės plotų nustatymo [25]. Be to, Konstitucinis Teismas 2005 m. gegužės 13 d. nutarimu [26], kad Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, jog privačios žemės sklypo savininkas apie tai, kad jam nuosavybės teise priklausantį žemės sklypą ketinama

naudoti medžioklei, informuojamas ne tiesiogiai, o tik atitinkamos savivaldybės komisijai paskelbus spaudoje, prieštarauja Konstitucijai.

Teisės būti išklausytam principo pažeidimas konstatuotas ir rengiant bendruosius Komisijos posėdžius pagal Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 11 dalį, kai medžioklės plotai yra skirtingų savivaldybių teritorijose, o sprendimas dėl jų naudojimo turi būti priimamas bendrame abiejų dalyvaujančių savivaldybių posėdyje. Konkrečioje byloje [27] dėl medžiotojų klubo „Medeinė“, gavus vieno iš medžiotojų klubo „Šaulys“ prašymą medžioklės plotų vieneto projektą ruošti tik vienos savivaldybės teritorijoje, buvo priimtas sprendimas nerengti bendro posėdžio. Vienašališkai nusprendus nedalyvauti bendrame Komisijų posėdyje, ignoruotas tiek pirmiau priimtas sprendimas dėl bendro posėdžio datos, tiek paliktas nesvarstytas, nepriklausomai nuo svarstymo baigties, medžiotojų klubo „Medeinė“ prašymas dėl medžioklės plotų vieneto suformavimo kelių savivaldybių teritorijose.

Komisijos medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti nuostatus tvirtina Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijos. Aplinkos ministro ir žemės ūkio ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. 487/361 patvirtinti Komisijos medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti nuostatai nenumato, jog komisija, svarstydama asmens pateiktą pasiūlymą medžioklės plotų vienetui sudaryti ar jo riboms pakeisti, privalo į posėdį kviesti asmenis, pateikusius pasiūlymus. Šių nuostatų 19.4 punkte numatoma tik komisijos teisė prašyti, kad asmenys, pateikę pasiūlymą medžioklės plotų vienetui sudaryti ar jo riboms pakeisti, paaiškintų savo pasiūlymą. Pareigos kviesti į posėdį pasiūlymus pateikusius asmenis taip pat nenumato ir Medžioklės įstatymas bei kiti teisės aktai. Todėl teisminio ginčo metu pirmosios instancijos administracinis teismas [28] padarė teisingą išvadą, kad Radviliškio rajono savivaldybės komisija, neinformavusi medžiotojų būrelio „Šušvė“ apie 2007 m. sausio 17 d. posėdį ir priėmusi sprendimą dėl medžiotojų būrelio „Šušvė“ prašymo, nedalyvaujant šio būrelio atstovui, nepažeidė teisės aktuose nustatytos sprendimo priėmimo procedūros bei asmens teisės būti išklausytam.

Šio principo laikymosi būtinybė konstatuota ir visuomenės dėmesio sulaukusioje Kazokiškų byloje dėl taršos leidimų išdavimo [29]. Atliekų tvarkymo įstatymo 6 straipsnis, Aplinkos apsaugos įstatymo 7 ir 8 straipsniai, Taisyklių 4, 11, 10, 34, 42.5, 43.1.1, 50, 69–71, 73–75 punktai, JT Orhuso konvencijos 6 straipsnio 1–9 dalių nuostatos bei Europos Sąjungos direktyvos 96/61/EB ir 2002/35/EB numato pareigą įtraukti visuomenę dalyvauti taršos leidimų išdavimo procedūrose. Tai yra imperatyvi norma, kai taršos įrenginys yra priskirtas pirmajame Orhuso konvencijos priede išvardytiems įrenginiams. Kazokiškų sąvartynas priklausė būtent tokiam įrenginiui, tačiau šioje byloje buvo neužtikrinta, kad visuomenei būtų sudaryta galimybė dalyvauti taršos leidimų išdavimo procedūrose, tuo pažeidžiant Taisyklių reikalavimus bei išvardytų įstatymų normas. Teismas pagrįstai konstatavo, kad leidimas, išduotas pažeidžiant privalomas procedūras ir taisykles, yra naikintinas re-

miantis Administracinių bylų teisenos įstatymo 89 straipsnio 1 dalies 3 punktu. Šiuo atveju suinteresuota visuomenė neturėjo realios galimybės per 14 dienų nuo skelbimo spaudoje susipažinti su aktualia informacija, nes visa Taisyklių 16, 17, 20 ir 22 punktuose nurodyta informacija dar nebuvo pateikta atsakovui. Kartu tai reiškia, kad atsakovas ginčijamą leidimą išduodant neįvykdė reikalavimo užtikrinti tinkamą visuomenės informavimą ir dalyvavimą.

2. Asmens teisė į sprendimą per tinkamą laiką

Vienas iš pagrindų viešojo administravimo procedūrai pradėti yra asmens (pareiškėjo) rašytinis prašymas. Kiekviena viešojo administravimo institucija privalo priimti asmenų prašymus ir juos nagrinėti. Pateikto prašymo nagrinėjimas negali trukti ilgiau kaip 20 dienų, su įstatymo numatytomis išimtimis. Jeigu per prašymo nagrinėjimo terminą sprendimas nėra priimamas, laikoma, kad priimtas neigiamas sprendimas, o paprastai administracinė procedūra baigiama priėmus sprendimą dėl prašymo patenkinimo ar dėl jo atmetimo ir informavus apie tai pareiškėją ar kitą suinteresuotą asmenį (VAĮ 28 str.).

Byloje dėl medžioklės plotų sudarymo [30] Komisija medžioklės plotams sudaryti teisės aktų nustatytais terminais nepriėmė sprendimo dėl medžioklės plotų vienetų sudarymo. Nors teisės aktai nenustato tikslaus termino, per kurį Komisija turi pateikti tvirtinti apskrities viršininkui medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projektą, tačiau yra nustatyti tarpiniai terminai. Komisijos medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti nuostatų, patvirtintų aplinkos ministro ir žemės ūkio ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. 487/361, 7.7 punkte nustatyta, kad Komisija per vieną mėnesį nuo pasiūlymo medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti gavimo parengia ir teikia savivaldybės merui skelbti šalies ir vietinėje spaudoje informaciją apie parengtą preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projektą, o 7.8 punkte – kad vieną mėnesį po paskelbimo spaudoje suinteresuoti asmenys gali teikti savo pasiūlymus dėl projekto, o žemės savininkai – reikalavimus dėl medžioklės uždraudimo. Pažymėtina, kad informacijai paskelbti spaudoje taip pat reikia laiko. Be to, pasibaigus 7.8 punkte nustatytam terminui Komisija pagal nuostatų 7.10 punktą turi analizuoti parengto preliminaraus medžioklės plotų vieneto sudarymo ir jo ribų pakeitimo projekto svarstymo metu gautus reikalavimus ir pasiūlymus, priimti dėl jų sprendimą ir prireikus koreguoti parengtą projektą. Terminas šiems darbams atlikti nėra nustatytas. Žinoma, šios nuostatos nereiškia, kad projekto apskrities viršininkui teikimas tvirtinti nėra ribojamas jokiais terminais. Kiekvienu atveju atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes turėtų būti nustatytas protingas terminas, kuriam praėjus projekto nepateikimas apskrities viršininkui traktuotinas kaip vilkinimas. Teismo nuomone, daugiau nei dveji metai nuo teismo sprendimo, kuriuo buvo panaikintas ankstesnis sprendimas dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo, yra nepagrįstai ilgas laikas, per kurį asmeniui nebuvo garantuota teisė į sprendimą per protingą laikotarpį.

Byloje [31] dėl leidimų naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienete (toliau – Leidimas) panaikinimo buvo sprendžiamas termino dėl leidimo panaikinimo skaičiavimo klausimas. Medžioklės įstatyme nėra nustatyta Leidimų panaikinimo tvarka, tačiau ji yra nustatyta šio įstatymo pagrindu priimtoje Tvarkoje, todėl, sprendžiant Leidimo panaikinimo tvarkos laikymosi klausimą, yra būtina vadovautis Tvarkos 19 punktu. Tvarkos 18 punkte nurodytomis aplinkybėmis Regiono departamentas (atsakovas) prireikus atlieka tyrimą ir sprendimą dėl Leidimo panaikinimo priima per 30 dienų. Aiškindamas nurodytą Tvarkos 19 punkto nuostatą, teismas pažymėjo, kad joje nėra nustatyta, nuo kada turi būti skaičiuojamas 30 dienų terminas. Tačiau, aiškindamas nurodytą Tvarkos 19 punkto nuostatą pagal lingvistinį teisės aiškinimo būdą, teismas daro išvadą, jog nurodytas terminas skaičiuotinas nuo minėtų (Tvarkos 18 p. numatytų) aplinkybių paaiškėjimo, t. y. momento, kai šių aplinkybių buvimo požymiai yra pakankamai aiškūs, kad prireikus būtų atliktas tyrimas ir priimtas sprendimas dėl Leidimo panaikinimo. Tokio aiškinimo teisingumą taip pat patvirtina pati minėto termino pakankamai ilga trukmė (30 d.), kuri reiškia, jog nurodytas terminas yra pakankamas, kad per jį Regiono departamento (atsakovo) struktūriniai padaliniai, kurie tiesiogiai kontroliuoja ir tikrina gyvūnijos išteklių naudojimo atitiktį įstatymų reikalavimams bei mokėtinų mokesčių apskaičiavimo teisingumą (šiuo atveju Gyvosios gamtos apsaugos inspekcija), galėtų atlikti paaiškėjusių aplinkybių papildomą tyrimą, o pats Regiono departamentas (jo direktorius) priimtų sprendimą dėl Leidimo panaikinimo. Termino nustatymas (ir jo laikymasis) skirtas užtikrinti teisinių santykių dėl Leidimo panaikinimo tikrumą, t. y. skirtas tam, kad Leidimo turėtojo ir jį išdavusios bei turinčios teisę panaikinti institucijos teisės ir pareigos būtų suderintos ir kad sprendimui dėl Leidimo panaikinimo priimti negalėtų daryti įtakos (arba lemiamos reikšmės) kitos Tvarkos 18 punkte nenurodytos aplinkybės.

3. Asmens teisė į pagrįstą sprendimą

Sprendimo pagrįstumo reikalavimai, nustatyti VAĮ 8 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad individualus administracinis sprendimas turi būti pagrįstas nustatytais faktais ir teisės aktų normomis. Tai reiškia, kad sprendime turi būti nurodytos jo priėmimo priežastys, aiškiai nurodyti atitinkami faktai ir įstatyminis pagrindas, individuali argumentacija. Jei faktinių aplinkybių daug, jų aprašymas užima daug vietos, jos gali būti išdėstomos atskirame dokumente (tyrimo akte, išvadoje), kuris pridedamas prie sprendimo kaip jo priedas ir kartu su sprendimu įteikiamas suinteresuotiems asmenims. Nuo 2009 m. sausio 1 d. įsigaliojo papildoma nuostata dėl bendros motyvavimo pareigos taikomoms poveikio priemonėms.

Tais atvejais, kai sprendimas nepagrįstas konkrečiais faktais, o jame nurodytas tik teisinis sprendimo pagrindas, sprendimas negali būti laikomas pagrįstu. Būna atvejų, jog pačiame sprendime yra nuorodos į kitus viešojo administra-

vimo subjekto raštus [32], pavyzdžiui, Gyvosios gamtos apsaugos inspekcijos 2005 m. birželio 8 d. raštą, kuriame yra nurodyti medžioklės taisyklių pažeidimai, už kuriuos siūloma atimti leidimą naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienete.

4. Kitų procedūrų pažeidimai

Teismas gali pripažinti ir kitais atvejais esant pagrindinių administracinių procedūrų pažeidimus, jei tai neužtikrino visapusiško ir objektyvaus bylos aplinkybių ištyrimo. Viešojo administravimo subjektui imperatyviai teisės aktuose nustatytų pareigų nevykdymas gali suponuoti procedūrinį pažeidimą, tai buvo konstatuota byloje [33] dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo ir jų ribų keitimo tvarkos pažeidimo. Pažeidimas konstatuotas, nes Komisija ne tik priima pateikiamą informaciją, bet ir savo iniciatyva renka teisinę, grafinę, ekologinę ir kitą informaciją apie medžioklės plotus, kuriuose siūloma sudaryti medžioklės plotų vienetą ar pakeisti jo ribas, bei analizuoja šią informaciją. Taip pat Komisija klausimams, kuriems reikia specialių žinių, gali kviesti tam tikrų sričių ekspertus iškilusioms problemoms išsiaiškinti (Nuostatų 19.3 punktas). Komisija šių pareigų neatliko, nepadėjo įgyvendinti medžioklės plotų vienetų suformavimu suinteresuotiems asmenims jų teisių, siūlydama kompromisinius sprendimus.

Neesminiai formalūs administracinių procedūrų pažeidimai nėra pagrindas naikinti administracinius sprendimus, pavyzdžiui, byloje [34] dėl Aplinkos ministerijoje vykdytos procedūros. Pagal Viešojo administravimo įstatymą, sprendimas, nepatvirtintas priėmusios institucijos antspaudu (8 straipsnio 3 dalis), arba prašymo priėmimas, nepatvirtintas atitinkamu dokumentu (19 straipsnio 1 dalis), yra formalūs, neturintys įtakos sprendimo objektyvumui ir pagrįstumui, todėl nesudaro pagrindo naikinti skundžiamą sprendimą pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 89 straipsnio 1 dalies 3 punktą.

Išvados

1. Kaip vientisa konstrukcija teisė į gerą administravimą Europos Sąjungos teisinėje erdvėje iš dalies yra naujiena, tačiau pagal savo turinio komponentus (teisė būti išklausytam, teisė susipažinti su savo administracine byla, teisė į tinkamas administracines procedūras bei sprendimą) tai yra administracinės procedūrinės teisės, įtvirtintos daugumos Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinėse administracinės teisės doktrinose.
2. Teisės į gerą valdymą (administravimą) sudedamieji elementai kaip atskiros procedūrinės teisės galiojo tiek iki Pagrindinių teisių chartijos, tiek iki Lisabonos sutarties priėmimo, tiek ir toliau galios, neatsižvelgiant į pastarosios sutarties politinę ir teisinę ateitį. Jos galioja kaip *acquis communautaire* ne tik Europos Sąjungos institucijų atžvilgiu, bet ir Europos Sąjungos valstybių narių administracinėse teisės doktrinose.
2. Lietuvos Konstitucinis Teismas atsakingo valdymo principą aiškina ir konkretina konstitucinio teisinės valstybės principo kontekste, tuo suteikdamas šiam principui platesnę prasmę nei Pa-

grindinių teisių chartijos 41 straipsnyje įtvirtintos teisės į gerą administravimą (valdymą) turinys.

3. Atsakingo valdymo principą sudarančių procedūrinių teisių garantija yra ABTĮ 89 straipsnio 1 dalies 3 punktas, kuriame nustatyta, jog viešojo administravimo aktas ar veiksmas yra neteisėtas, jeigu jį priimant buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei sprendimo priėmimą.

LITERATŪRA

1. Luchterhandt O., Allgemeines Verwaltungsrecht in Ostmittel-, Ost- und Südeuropa, in: Osteuropaforschung, Band 44, Verwaltung und Verwaltungsrecht im Erneuerungsprozess Osteuropas, Luchterhandt O. (Hrsg.), Berlin: Berlin Verlag, 2001, S. 90.
2. 1999 m. birželio 3 ir 4 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimo Kelne metu buvo priimtas sprendimas parengti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją. Europos Komisija, Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba priėmė Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją 2000 m. gruodžio 7 d. Europos Vadovų Tarybos susitikime Nicoje. Pagrindinių teisių inkorporavimas į Lisabonos sutartį reiškia, jog jai įsigaliojus Europos institucijos ir valstybės narės turės pareigą jos laikytis. Interaktyvi prieiga www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.doid=47&pageRank=6&language=LT
3. Klappstein W., Das Recht auf eine gute Verwaltung (Art. 41 und 42 der Charta der Grundrechte der EU), Kiel:2006, S. 96. Pfeffer K., Das Recht auf eine gute Verwaltung, Art. II-101 der Grundrechtscharta des Vertrages über eine Verfassung für Europa, in Schriftenreihe Europäisches Recht, Politik und Wirtschaft, Nomos: Baden-Baden, 2006, S. 21.
4. Speer B Governance, Good Governence und öffentliche Verwaltung in den Transformationsländern Mittel- und Osteuropas, S. 207 ff.: in K.König u.a., Governance als entwicklungs- und transformationspolitisches Konzept, 2002.
5. Šioje darbo grupėje buvo sudaryta dar 12 darbo grupių, kurias sudarė įvairūs Europos Sąjungos tarnautojai ir ekspertai, jų darbo forma buvo seminarai ir tyrimai, mokslinės diskusijos. Visa jų veikla buvo dokumentuojama ir įdėta atskirame el. tinklalapyje http://europa.eu.int/comm/governance/index_en.htm.
6. Europos Valdymo – baltoji knyga, KOM (2001) 428, žr. interneto puslapį http://europa.eu.int.eur-lex/de/com/cnc/2001/com2001_0428de01.pdf
7. Klappstein W., Das Recht auf eine gute Verwaltung (Art. 41 und 42 der Charta der Grundrechte der EU), Kiel:2006, S. 105
8. R.Bieber/A.Epiney/M.Haag, Die Europäische Union, 6.Aufl., 2004, P. 47.
9. Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2007-07-06, Nr. 105-3894. Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2004-12-18, Nr. 181-6708, 2004.12.29, Nr.: 186. Konstitucinio Teismo 2005 m. birželio 2 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2005-06-07, Nr. 71-2561.
10. Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2007-07-06, Nr. 105-3894.
11. Konstitucinio Teismo 2004 m. lapkričio 5 d. išvada // Valstybės žinios, 2004-11-09, Nr. 163-5955.
12. Konstitucinio Teismo 2004 m.gegužės 25 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2004-05-26, Nr. 85-3094.
13. Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2004-12-18, Nr. 181-6708, 2004.12.29, Nr.: 186. Konstitucinio Teismo 2005 m. birželio 2 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2005-06-07, Nr. 71-2561.
14. Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31d. nutarimas // Valstybės žinios, 2006-06-03, Nr. 62-2283 .
15. Konstitucinio Teismo 2008 m. birželio 30 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2008-07-03, Nr. 75-2965.
16. Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2000-12-08, Nr. 105-3318.
17. Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2007-07-06, Nr. 105-3894. Konstitucinio Teismo 2004 m. lapkričio 5 d. išvada // Valstybės žinios, 2004-11-09,

Nr. 163-5955. Konstitucinio Teismo 2005 m. birželio 2 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2005-06-07, Nr. 71-2561. Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9d. nutarimas // Valstybės žinios, 2006-05-11, Nr. 51-1894. Konstitucinio Teismo 2006 m. balandžio 4 d. // Valstybės žinios, 2006-04-06, Nr. 38-1349. Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 21 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2006-11-25, Nr. 127-4849. Konstitucinio Teismo 2007 m. vasario 9 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2007-02-13, Nr. 19-722.

18. Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2006-06-03, Nr. 62-2283. Konstitucinio Teismo 2006 m. balandžio 14 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2006-04-22, Nr. 44-1608. Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas // Valstybės žinios, |2006-12-28, Nr. 141-5430. Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 23 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2007-05-26, Nr. 58-2246. Konstitucinio Teismo 2007 m. lapkričio 13 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2007-11-17, Nr. 118-4830. Konstitucinio Teismo 2008 m. gegužės 20 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2008-05-22, Nr. 58-2182.
19. Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 20 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2007-12-22, Nr. 136-5529. Priimdamas atitinkamą sprendimą Respublikos Prezidentas yra saistomas Konstitucijos, *inter alia* joje įtvirtintų atsakingo valdymo, teisėtų lūkesčių apsaugos principų. Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 20 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2007-12-22, Nr. 136-5529. Priimdamas atitinkamą sprendimą Respublikos Prezidentas yra saistomas Konstitucijos, *inter alia* joje įtvirtintų atsakingo valdymo, teisėtų lūkesčių apsaugos principų.
20. Viešojo administravimo įstatymas, 1999 m. birželio 17 d. // Valstybės žinios, 1999-07-09, Nr. 60-1945; 2006-07-14, Nr. 77-2975.
21. Administracinių bylų teisenos įstatymas // Valstybės žinios, 1999, Nr. 13-308, nauja redakcija nuo 1.1.2001 // Valstybės žinios, 2000, Nr. 85-2566.
22. Paužaitė-Kulvinskienė J. Administracinės justicijos ypatumai Lietuvoje, disertacija. Vilnius. 2004,
23. Paužaitė-Kulvinskienė J. Administracinė justicija: teorija ir praktika.Vilnius: Justitia, 2005. P. 84–91.
24. Administracinė byla Nr. A^2 – 1795/200, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.1 (S), 2006 m. lapkričio 17 d.
25. Administracinė byla Nr.A^2 – 367/2007, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.2 (S), 2007 m. balandžio 6 d.
26. Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas // Valstybės žinios, 2005-05-19, Nr. 63-2235.
27. Administracinė byla Nr. A^{17} – 528/2007, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.2 (S), 2007 m. gegužės 24 d.
28. Administracinė byla Nr. A^{39}-230/2008, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.2., 2008 m. vasario 15 d.
29. Administracinė byla Nr. A^{14}–947/2007, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.2., 2007 m. spalio 8 d.
30. Administracinė byla Nr. A^2 – 367/2007, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.2 (S), 2007 m. balandžio 6 d.
31. Administracinė byla Nr. A^{143} – 162/2008, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.1 (S), 2008 m. vasario 1 d.
32. Administracinė byla Nr.A^2 – 1795/2006, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.1 (S), 2006 m. lapkričio 17 d.
33. Administracinė byla Nr.A^4-264/2007, procesinio sprendimo kategorija 2.3.4.2 (S), 2007 m. gegužės 11 d.
34. Administracinė byla Nr.A^2 – 738/2005, procesinio sprendimo kategorija 2.3.1, 2005 m. birželio 22 d.

DIE DOGMATISCHEN BESTIMMUNGEN DAS RECHTS AUF GUTE VERWALTUNG (DES PRINZIPS DES VERANTWORTUNGSVOLLEN VERWALTUNG) UND IHRE UMSETZUNG IM UMWELTRECHT

Jurgita Paužaitė-Kulvinskienė

Z u s a m m e n f a s s u n g

Das Recht auf gute Verwaltung ist ein rechtliches Novum im Verfassung- als auch im Verwaltungsrecht vieler europäischen Staaten, dessen Entstehung auf der europarechtlichen Ebene in Verbindung mit Art. 41 der Grundrechtscharta erst ab dem Jahr 2000 markiert. Das Recht auf eine gute Verwaltung stellt einen Komplex der Verteidigungsrechten dar (Anhörungsrecht, Recht auf die Akteneinsicht, Begründungspflicht, Beschwerderecht), die gleichfalls dem Bürger als allgemeine Verfahrensgarantien gegen die öffentliche Verwaltung stehen.

Im Art. 41 Abs. 1 der Grundrechtscharta steht das Recht auf unparteiische, gerechte und fristgerechte Behandlung der Angelegenheiten, anders gesagt, ein Grundrecht auf ein „faires" Verwaltungsverfahren. Art. 41 Abs. 2 enthält drei wesentliche Elemente zur Sicherung der Verfassungsmäßigkeit und Rechtsstaatlichkeit eines Verwaltungsverfahrens: Das Anhörungsrecht, das Recht auf Akteneinsicht und die Verpflichtung der Verwaltung zur Begründung ihrer Entscheidung. Während die ersten zwei Rechte geeignet sein könnten, einen Dialog zwischen Verwaltung und Bürger und damit die Akzeptanz des Verwaltungshandelns zu fördern, soll die Pflicht zur Begründung einer Beurteilung die Erfolgsaussichten eines Rechtsbehelfs ermöglichen. Art. 41 Abs. 3 und Abs. 4 beinhalten den Haftungsprinzip und den Kommunikationsprinzip.

Es gibt in der litauischen Verfassung keine Regelung, die den Begriff „gute Verwaltung", „Recht auf gute Verwaltung" oder sogar aufgelistete Grundrechte, die das Recht auf gute Verwaltung beinhaltet, bestimmen. Die Verfassungsgrundsätze wie Rechtsstaatlichkeit, effektiver Rechtsschutz, Verhältnismäßigkeit und Gleichheitsgebot dienen dazu, dass ein Recht auf gute Verwaltung einen Verfassungsrang langsam erhält. In der Rechtsprechung des litauischen Verfassungsgerichts wird kaum der Begriff „Recht auf gute Verwaltung" verwendet, sondern wird vom Prinzip „des verantwortungsvollen Verwalten" gesprochen. Die Entscheidungen des litauischen Verfassungsgerichts als auch der Verwaltungsgerichten im Umweltbereich zeigten aber, dass die Rechtsprechung langjährig bestimmte Vorgaben aus der Gesetzesgrundlage hinsichtlich des Rechts auf eine gute Verwaltung in seiner Rechtsprechung erhoben hat.

Įteikta 2009 m. gegužės 28 d.
Priimta publikuoti 2009 m. birželio 17 d.